

Tehdä selväksi vai kuunnella?

Käynnissä olevia hallitusneuvotteluita varten on koostettu valtava määrä taustamateriaalia, selvityksiä ja lisäselvityksiä. Yhdessä näistä materiaaleista, opetus- ja kulttuuriministeriön tarjoamassa tilannekatsauksessa nuorisotyötä ja nuorisopolitiikkaa koskien kirjoitetaan, että ”(n)uorten hyvinvoinnin vahvistaminen vaatii monialaisen ja poikkihallinnollisen nuorisopolitiikan tekemistä. Tulevalla hallituskaudella on tärkeää mm. vahvistaa nuorten kokemaa yhteisöllisyyttä, turvata nuorten sujuva pääsy laadukkaisiin palveluihin sekä varmistaa tarvittava aikuisten tuki ja kohtaaminen jokaiselle nuorelle.” (OKM 2023.) Tässä lehdessä kirjoitetaan siitä, mistä hallitusneuvottelijoita katsauksessa muistutetaan: pääsy laadukkaisiin palveluihin niitä tarvittaessa sekä aikuisten tuki ja kohtaaminen ovat nuorille ensiarvoisen tärkeitä.

Nuorisotutkimuksen parissa paljon tutkittu aihepiiri on nuorten toimijuuden, identiteetin ja kansalaisuuden rakentuminen erilaisissa olosuhteissa ja elämänalueilla. Tätä on tutkittu muun muassa analysoiden ammattilaisaikuisten ja nuorten asemien tai näkökulmien risteävyyksiä ja yhtymäkohtia. Tässä numerossa **Anne-Mari Väisänen** ja **Maija Lanas** kirjoittavat kiusaamista koskevien koulutusdokumenttien analyysinsa pohjalta siitä, kuinka nuoria ei tässä keskustelussa useinkaan asemoida aktiivisen toimijan tai tietäjän asemaan vaan tiedon ja toimien kohteeksi. Sen sijaan, että aikuisia ohjeistettaisiin kysymään, kuulemaan tai tukemaan nuorta, asioita ”tehdään nuorille selväksi”. On häkellyttävää, että vaikka meillä on tutkimusnäyttöä siitä, että ohipuhuminen, sivuuttaminen tai vakavasti ottamatta jättäminen ovat haitallisia nuorten ja aikuisten sekä nuorten ja instituutioiden välisen luottamuksen rakentumiselle, nuorten ohittamista tapahtuu erilaisten toimenpiteiden, instituutioiden ja palveluiden arjessa ja hallinnollisten dokumenttien sivuilla.

Numerossa kirjoitetaan nuorista myös mielenterveyskuntoutuksen, yksin maahan tulon, opinto- ja uraohjauksen ja työpapajatoiminnan näkökulmista. Artikkelit kertovat nuorten arjesta, työllistymisestä ja koulumaailmasta kytkeytyen erilaisiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja palveluihin. Tekstejä yhdistää palveluiden ja asiantuntija/ammattilaisnäkökulmien monipuolisen kriittinen tarkastelu. Kehitettäessä ammattilaisten toimintaa nuorten kanssa keskeistä olisikin pohtia, miten luottamusta rakennetaan ja ylläpidetään, ja mihin luottamus parhaimmillaan johtaa. Vuoden 2020 Nuorisobarometrissa todettiin, että vaikka suurin osa tutkituista nuorista oli tyytyväisiä käyttämiinsä palveluihin, kokemukset niistä olivat negatiivisimpia kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevilla, kuten mielenterveyspalveluita tarvitsevilla nuorilla. **Päivi Känkänen**, **Marjatta Kekkonen** ja **Mika Gissler** (2018) ovat kirjoittaneet, että ”(v)aiikka ohjaaminen oikeanlaisten palveluiden pariin on tärkeä osa nuoren tukemista, se ei yksistään riitä kannattelemaan nuorta kohti aikuisuutta. Usean nuoren kohdalla pitkäjänteisesti rinnalla pysyvät aikuiset ovat avainasemassa nuoren selviytymisen tukemisessa. Turvallisuuden tunne, ennakoitavuus ja välittäminen tarvitsevat rakentuakseen vastavuoroisia suhteita, jotka perustuvat luottamukseen ja merkityksellisyyden kokemiseen.”

Lehden keskeinen läpileikkaava teema on tavalla tai toisella nuorten ja ammattilaiste(kstie)n kohtaaminen tai kohtaamattomuus ja sen myötä joko luottamuksen tai epäluottamuksen vahvistuminen. **Laura Bagans**, **Eveliina Heino** ja **Marja Katisko** tarkastelevat artikkelissaan yksin maahan tulleiden nuorten arjen kansalaisuuden rakentumista jälkihuollon sosiaalialan ammattilaisten kertomuksissa. He esittävät, että ”yhteiskunnalliset ja palveluihin sidoksissa olevat raken-

teet haastavat nuorten arjen kansalaisuuden rakentumista ja jälkihuollon työntekijöiden työtä.” Pääkirjoituksen alussa viittasimme hallitusneuvotteluihin, ja lähettämme tutkimusperustaisia terveisiä Säätytalolle jälkihuollon resurssointiin liittyen: mahdolliset leikkaukset kyseisellä sektorilla eivät ainakaan Bagansin ja kumppaneiden artikkeliin pohjaten edistä yksin maahan tulleiden nuorten parempaa kotoutumista ja kuulumisen vahvistumista osana suomalaista yhteiskuntaa.

Taina Heinonen ja **Markku Vanttaja** ovat tutkineet mielenterveyskuntoutujien koulutuspolkuja ja mielenterveyden ongelmien yhteyttä nuorten toimijuuteen osana elämäntulkua. Heidän analyysinsä havainnollistaa, kuinka yhtäältä sosiaalisen tuen ja toisaalta taloudellisten resurssien puute rajoittivat yksilön toimijuutta. Artikkelin tulokset alleviivaavat sosiaalisen tuen merkityksellisyyttä nuoren elämäntulussa – myös silloin, kun erityisiä vaikeuksia ei olisikaan vastassa. Kirjoittajien nimeämästä määrätietoisten nuorten ryhmästä jokaisella nuorella oli aina ollut tukenaan vähintään yksi tärkeä ja turvallinen aikuinen, jonka rooli oli ollut keskeinen heidän elämässään mielenterveyden vaikeuksien pahentuessa.

Sekä yllä mainitussa Väisäsen ja Lanaksen että **Samira Harjulan** ja **Janne Varjon** artikkelissa pohditaan sitä, kuinka usein nuorten elämäntilanteisiin liittyvien vaikeuksien (tässä kohtaa kiusaamisen ja työllistymisen vaikeuksien) tarkasteleminen ja ratkaisuyritykset jäävät asiantuntijapuheessa helposti yksilötasolle. Näin tapahtuu, vaikka rakenteelliset ongelmat tunnistettaisiinkin. Ohjaustilanteissa tämä voi johtaa sellaiseen ohjaukseen, jota Harjula ja Varjo kuvaavat ammattilaisten nuorilta edellyttämänä ”realismina” kohti – ainakin oletetusti – turvallisempia urapolkuja.

Mirja Määttä ja **Tomi Kiilakoski** kirjoittavat puheenvuorossaan nuorisotyöllisestä otteesta työpajoilla. Kirjoittajien mukaan nuorisotyöllisessä työskentelyotteesta tärkeää on suhteisuuden ymmärtäminen: keskiössä ovat nuorten monien ja monen tasoisten suhteiden vahvistaminen ja tukeminen. Kuljetaan siis yksilökeskeisyydestä yhteisöllisyyttä kohti.

Käsillä oleva lehti tarjoaa lukijalle monipuolisen kattauksen nuorisotutkimuksen ytimessä olevaa ajankohtaista tutkimustietoa. Nuorisotutkimuksen monitieteisestä ja monimetodologisesta näkökulmasta katsottuna luettavissa olevat artikkelit näyttävät, miten moninaisin tutkimus- ja analyysitavoin nuorten elämäntilanteilla tapahtuvia asioita voidaan tutkia. Artikkelien tulokset nostavat esiin elementtejä nuorten hyvän arjen edistämiseksi ja ongelmakohtien haastamiseksi tunnistamalla eri sektoreilla (hallinto, asiantuntijapuhe, koulun käytännöt, nuorten henkilökohtainen arki ja kerronta) kerrottuja kokemuksia, tehtyä työtä ja sitä mitä vielä tarvittaisiin.

Tässä numerossa kerrotaan myös Nuorisotutkimusverkoston tutkimusjohtaja **Sinikka Aapola-Karin** 60-vuotisjuhlaseminaarin tunnelmista. **Elina Lahelman** ja **Pihla Takkisen** puheenvuorojen myötä haluamme lähettää Sinikalle vielä mitä lämpimimmät onnittelut!

5.6.2023

Anna-Maija Niemi & Mira Kalalahti

päätoimittajat

Lähteet

Berg, Päivi & Myllyniemi, Sami (2021) *Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 67 & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 232 & Opetus- ja kulttuuriministeriö. Gissler, Mika & Kekkonen, Marjatta & Känkänen, Päivi (2018) *Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolo-tuosisikirja 2018*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. OKM (2023) *Opetus- ja kulttuuriministeriön tietotuki hallitusneuvotteluihin*. <https://okm.fi/-/opetus-ja-kulttuuri-ministerion-tietotuki-hallitusneuvotteluihin>. (Viitattu 5.6.2023.)